

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ของนักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจสำหรับผู้บริหาร จังหวัดสมุทรสาคร นั้น ผู้ศึกษาได้ทำการค้นคว้าเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันต่อสถาบัน พบว่า มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ภายใต้อำเภอต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ความหมายของความผูกพันต่อองค์กร

ได้มีผู้ให้ความหมายของความผูกพันต่อองค์กรไว้ต่างๆ กัน ดังนี้

Buchanan (1974) ให้ความหมายว่า ความผูกพันต่อองค์กรเป็นความพึงพอใจของบุคคล ในการยึดมั่นกับเป้าหมาย และค่านิยมขององค์กร บทบาทที่มีความสัมพันธ์กับเป้าหมาย และ ค่านิยมขององค์กร หรือความต้องการที่จะให้ตัวเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ซึ่งมีอยู่ 3 ลักษณะคือ

1. การแสดงตน (Identification) หมายถึง ความภาคภูมิใจในองค์กรและการยอมรับใน เป้าหมายขององค์กร
2. ความเกี่ยวข้องกับองค์กร (Involvement) หมายถึง ความตั้งใจที่ใช้ความพยายามใน การทำงานเพื่อผลประโยชน์ขององค์กร
3. ความภักดีต่อองค์กร (Loyalty) หมายถึง การยึดมั่นในองค์กรและปรารถนาที่จะ เป็นสมาชิกขององค์กรต่อไป

Steers (1977) ให้ความหมายและบอกถึงลักษณะของความยึดมั่นผูกพันไว้ว่า เป็นความ สัมพันธ์เหนียวแน่นของสมาชิกที่มีจุดร่วมเหมือนกันในการเข้าร่วมกับกิจกรรมขององค์กร และ แสดงถึงลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. ความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้า การยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร เป็นลักษณะ ของบุคคลที่มีความเชื่อด้านทัศนคติในเชิงบวกต่อองค์กร มีความผูกพันอย่างแท้จริงต่อค่านิยมและ เป้าหมายของตนด้วยความเชื่อว่าองค์กรนี้ เป็นองค์กรที่ดีที่สุดที่ตนเองจะทำงานด้วย ภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

2. ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อประโยชน์ขององค์กร เป็นลักษณะ ที่บุคลากรเต็มใจที่จะเสียสละอุทิศตน พยายามทำงานเต็มความสามารถ เพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ บรรลุเป้าหมาย เกิดผลประ โยชน์ต่อองค์กร และมีความหวังใจต่อความเป็นไปขององค์กร

3. ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกภาพขององค์กร เป็นลักษณะที่บุคลากรแสดงความต้องการ และตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในองค์กรนี้ตลอดไป มีความจงรักภักดีต่อองค์กร มีความภาคภูมิใจในการเป็นสมาชิกขององค์กร และพร้อมที่จะบอกกับคนอื่นว่าตนเป็นสมาชิกขององค์กรรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร สนับสนุนและสร้างสรรค์องค์กรให้ดียิ่งขึ้น

Steers and Porter (1983) ได้สรุปความผูกพันต่อองค์กร เป็น 2 ลักษณะคือ

1. ความผูกพันทางทัศนคติ เป็นการศึกษาความผูกพันต่อองค์กร โดยการที่บุคคลมีความรู้สึกภูมิใจในองค์กร นำตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีความปรารถนาที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์กรและยอมรับในเป้าหมายขององค์กร
2. ความผูกพันทางพฤติกรรม เป็นการศึกษาความผูกพันต่อองค์กรที่เป็นพฤติกรรมที่บุคคลได้รับจากองค์กร อาทิ ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในองค์กร ได้รับค่าตอบแทนสูง เป็นต้น

ความสำคัญของความผูกพันต่อสถาบันของนักศึกษา

Neumann, Yoram and Neumann. (1984) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความผูกพันต่อสถาบันของนักศึกษาไว้ดังนี้

1. ความผูกพันต่อสถาบันของนักศึกษาจะสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติทั่ว ๆ ไป ของนักศึกษาที่มีต่อสถาบันในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ และการจัดประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ (Learning Experience) ของสถาบัน
2. ความผูกพันต่อสถาบันของนักศึกษา ไม่เพียงแต่จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักศึกษาที่แสดงออกในระหว่างที่ศึกษาอยู่ในสถาบันเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับสถาบันในอนาคตด้วย ซึ่งจะเห็นได้จากการศึกษาได้แสดงออกถึงความตั้งใจใช้ความพยายามที่จะทำทุกอย่างเพื่อสถาบัน ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะติดต่อสัมพันธ์กับสถาบันอย่างต่อเนื่องตลอดไป และการที่ศิษย์เก่าให้ความช่วยเหลือ ให้การสนับสนุนต่อสถาบัน ความผูกพันต่อสถาบันของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับการที่ทำให้สถาบันเป็นที่ดึงดูดความสนใจของนักศึกษาใหม่ ให้มาเข้าศึกษาเพิ่มมากขึ้น ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อสถาบันของนักศึกษา

Hackman and Dysinger (1970) ได้สรุปผลการวิจัยที่ผ่านมาว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อสถาบันและการคงอยู่ของนักศึกษา ได้แก่ คุณลักษณะของตัวนักศึกษาเอง และธรรมชาติของสภาพแวดล้อมภายในสถาบัน

Astin (1977) ได้สรุปผลการวิจัยต่างๆ เอาไว้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับความผูกพันและการคงอยู่ หรือการออกจากสถาบันก่อนสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา ได้แก่ ภูมิหลังทางวิชาการ ภูมิหลังทางครอบครัว ความสามารถทางวิชาการ ปณิธานทางการศึกษาลักษณะนิสัยในการศึกษาเล่าเรียน ความคาดหวังเกี่ยวกับสถาบันหรือวิทยาลัย และปัจจัยอื่นๆ เช่น อายุ การได้รับความช่วยเหลือด้านการเงิน ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน และการแต่งงานของนักศึกษา

Pantages and Creedon (1978) ได้ศึกษาเอกสารทางการวิจัยเกี่ยวกับการออกจากสถาบันก่อนการสำเร็จการศึกษาในช่วง 1950-1975 และได้สรุปไว้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพัน และการคงอยู่หรือการออกจากสถาบันก่อนสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา ได้แก่ ภูมิหลังของนักศึกษา ภูมิหลังทางด้านวิชาการ แรงจูงใจ บุคลิกภาพ สภาพแวดล้อมของสถาบันหรือวิทยาลัย ด้านการเงินและด้านสุขภาพ

Beal and Noel (1980) ได้สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพล ได้แก่

1. คุณลักษณะของนักศึกษา ซึ่งประกอบด้วยความสามารถด้านวิชาการ ภูมิหลังของนักศึกษา ปณิธานและแรงจูงใจด้านการเงิน
2. คุณลักษณะของสภาพแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางวัตถุ และความเกี่ยวข้องกับนักศึกษาภายในสถาบัน
3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับสถาบัน

Leanning, Sauer and Beal (1980) ได้กล่าวสรุปถึงผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความผูกพันและการคงอยู่หรือการออกจากสถาบันของนักศึกษาเอาไว้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพล ได้แก่

1. คุณลักษณะของนักศึกษา
2. คุณลักษณะของสถาบัน
3. ความเหมาะสมระหว่างนักศึกษากับสถาบัน และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับสถาบัน

แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจในการศึกษา

Tinto (1975) กล่าวว่า เหตุจูงใจในการศึกษาให้สำเร็จมี 3 ประการคือ

1. การวางแผนในการศึกษา
2. ความคาดหวังในการศึกษา
3. ความคาดหวังในการประกอบอาชีพในอนาคต

เพราะสิ่งเหล่านี้ จะมีอิทธิพลต่อการเรียนและพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับการที่จะคงอยู่ในสถาบันของนักศึกษาต่อไป กล่าวโดยสรุป เหตุจูงใจในการศึกษามาจากหลายด้านด้วยกัน จำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ความมุ่งหวังในการศึกษาและประกอบอาชีพ
2. การสนับสนุนจากบุคคลอื่น
3. เหตุผลส่วนตัว

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติต่อสถาบัน และการพัฒนาทางวิชาการ

Newcomb (1954) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติว่า ทัศนคติเป็นความรู้สึกโน้มเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่บุคคลได้รับ บุคคลจะแสดงทัศนคติทางพฤติกรรมเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วย หรือชอบในสิ่งนั้น ซึ่งจะทำให้อยากเข้าหาหรือเข้าไปใกล้สิ่งนั้น ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า ทัศนคติทางบวก (Positive Attitude)
2. การแสดงออกถึงความไม่พอใจ ไม่ชอบ ไม่เห็นด้วย ซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้อยากอยู่ห่างสิ่งนั้น ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า ทัศนคติทางลบ (Negative Attitude)
3. การแสดงออกในลักษณะเฉยๆ หรือไม่ชอบ เรียกว่า ทัศนคติแบบกลางๆ

Nora (1987) ได้เสนอแนวคิดด้านการพัฒนาทางวิชาการไว้ว่า เป็นการวัดการรับรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ทางวิชาการของนักศึกษา ที่นักศึกษาได้รับจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้บริหาร และการวัดการรับรู้เกี่ยวกับการเตรียมตัวเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของนักศึกษาภายในสถาบันที่กำลังศึกษาอยู่

แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคม

Tinto (1975) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ทางสังคมไว้ว่า การเกิดความสัมพันธ์ทางสังคมของนักศึกษาเกิดขึ้นได้หลายวิธี ได้แก่

1. การเข้าร่วมหรือการมีความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนอย่างไม่เป็นทางการ
2. การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร
3. การมีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์และบุคลากรในสถานศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมของสถาบัน

Astin (1968) ได้ให้ความหมายว่าสภาพแวดล้อมสถาบัน โดยทั่วไปหมายถึงคุณลักษณะต่างๆ ของสถาบันหรือมหาวิทยาลัยที่มีผลกระทบต่อพัฒนานิสิตและได้ให้ความหมายของสิ่งเร้าเชิงสภาพแวดล้อมของสถาบันไว้ว่าเป็นพฤติกรรมเหตุการณ์หรือคุณลักษณะใดๆของสถาบันที่สังเกตเห็นได้ และที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการรับรู้ด้านประสาทสัมผัสของทุกคนในสถาบัน โดยเฉพาะนักศึกษา สภาพที่เป็นอยู่หรือสิ่งที่เกิดขึ้นต่างๆ เหล่านี้ สามารถจะยืนยันและตรวจสอบได้จากการสังเกตอิสระ ซึ่งได้แบ่งสิ่งเร้าเชิงสภาพแวดล้อมออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. สภาพแวดล้อมทางด้านเพื่อน
2. สภาพแวดล้อมทางด้านการเรียนการสอน
3. สภาพแวดล้อมทางด้านการบริหาร
4. สภาพแวดล้อมทางด้านอาคารและสถานที่

สภาพแวดล้อมทางด้านเพื่อน

Feldman and Newcomb (1969) ได้สรุปความสัมพันธ์ของกลุ่มเพื่อนที่มีต่อนิสิตไว้ว่าเพื่อนสามารถให้กำลังใจในเรื่องทั่วไปซึ่งไม่สามารถหาได้จากอาจารย์และวิชาการได้ เพื่อนร่วมกลุ่มสามารถช่วยเหลือเกื้อหนุนในด้านกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนและวิชาการได้ กลุ่มเพื่อนสามารถช่วยทำให้นิสิตมีความมั่นใจและพอใจในตนเองยิ่งขึ้น และเพื่อนยังช่วยทำหน้าที่ในการฝึกการเข้าสังคมแก่นิสิต และช่วยในการสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัว ซึ่งจะส่งผลในการช่วยเหลือกันในการทำงานได้

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2518) ได้แบ่งความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. ความสัมพันธ์ทางอารมณ์ เป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนรากฐานของความรู้สึกละและความผูกพันต่อกัน เช่น ความรู้สึกระหว่างครอบครัว ความรู้สึกผูกพันระหว่างเพื่อนกับเพื่อน การตัดสินใจอาศัยความรู้สึก อารมณ์และอาวูโสเป็นหลัก กิจกรรมที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ลักษณะนี้ได้แก่ กิจกรรมบันเทิง การเชียร์กีฬา ความสัมพันธ์แบบนี้จะสูญหายและถูกทำลายไปโดยง่าย เพราะไม่ได้เกิดขึ้นด้วยเหตุผลและหลักการ

2. ความสัมพันธ์ทางสติปัญญา เป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนรากฐานของเหตุผลและหลักการ อาศัยความรู้ ความคิด และสติปัญญาเป็นเครื่องเชื่อมโยง เช่น ความรู้ของเพื่อนร่วมงาน นิสิตรุ่นพี่กับรุ่นน้องเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน กิจกรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ลักษณะนี้ได้แก่ การอภิปรายหรือสัมมนาวิชาการเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ความสัมพันธ์แบบนี้จะยั่งยืนและมั่นคง เพราะเป็นความสัมพันธ์ที่จำเป็นสำหรับกลุ่มเพื่อน ซึ่งเป็นที่ต้องการของแวดวงวิชาการของมหาวิทยาลัย

จินตนา ยูนิพันธ์ (2527) ให้ความเห็นไว้ว่า กลุ่มเพื่อนเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเรียนการสอนอย่างชัดเจน เพราะสังคมในสถาบันการศึกษามีการรวมตัวหรือจับกลุ่มกันของนิสิต ซึ่งจะเห็นได้จากพฤติกรรมกลุ่มที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของนิสิต การปฏิสัมพันธ์ของกลุ่ม โครงสร้างของกลุ่ม จุดมุ่งหมายของกลุ่มและปทัสสถานของกลุ่มอย่างชัดเจน ซึ่งลักษณะของกลุ่มนี้จะมีผลต่อแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ถ้ากลุ่มเพื่อนมีบรรยากาศที่เป็นกันเอง เข้าอกเข้าใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้เรียนก็จะมีแนวโน้มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีไปด้วย

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530) ได้กล่าวถึงอิทธิพลกลุ่มเพื่อนไว้ดังนี้

1. เป็นกลุ่มที่จะประสานชีวิตจากสังคมในบ้านไปสู่สังคมมหาวิทยาลัย ทำให้นักศึกษารู้สึกว่า ตนเองประสบความสำเร็จด้านใดด้านหนึ่ง

2. เป็นกลุ่มที่สนับสนุน และเป็นเครื่องมือให้บรรลุเป้าหมายทางพุทธิปัญญาของ การศึกษาในมหาวิทยาลัย

3. เป็นกลุ่มที่สนับสนุนสนองอารมณ์ จิตใจ และความต้องการของนักศึกษา ซึ่งอาจจะไม่ตรงกับอาจารย์ ห้องเรียน และมหาวิทยาลัย

4. เป็นกลุ่มที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาเรียนรู้ เข้าใจชีวิตการอยู่ร่วมกัน การสมาคม และการทำงานกับคนที่ภูมิหลังแตกต่างกันได้ดี

5. กลุ่มเพื่อนอาจจะช่วยขย่งให้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ กระตุ้นให้เกิดความคิดหรือประสบการณ์ใหม่ ให้กำลังใจในการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษา หรือในทางกลับกัน กลุ่มเพื่อนก็อาจจะช่วยกันบำรุงรักษาสภาพที่คงเดิมไว้ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงอะไรก็ได้

6. นักศึกษาที่เรียนไม่ค่อยดี หรือมีความผิดหวัง กลุ่มเพื่อนจะช่วยให้เขาเลือกทางออกทางอื่น ช่วยให้เขามีภาพพจน์ในทางบวก โดยที่สนับสนุนให้ความสนใจต่อสิ่งอื่นที่มีใช้การศึกษา

7. องค์การบริหารนักศึกษา มักจะมีหน้าที่เป็นพรรคพวกของนักศึกษาแต่ละคน

อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนดังกล่าว เป็นผลมาจากการรวมตัวของนักศึกษา มีการแพร่จากแต่ละคนไปสู่บุคคล การใช้ชีวิตในสังคมมหาวิทยาลัย ตลอดจนพัฒนาการด้านต่างๆ ของนักศึกษา ให้เจริญงอกงาม

สภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอน

Isaacson et al. (1964) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรต่างๆ คือ

1. การรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน
2. มีความเป็นกันเองกับผู้เรียน
3. มีลักษณะความยืดหยุ่น และสามารถอภิปรายปัญหาต่างๆ อย่างมีเหตุผล
4. มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอน

Powell (1973) กล่าวว่า อุปกรณ์การสอนมีคุณค่าโดยทั่วไป 2 ประการ คือ

1. ทำให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ผู้เรียนมีความสนใจในบทเรียนมากขึ้นและผลการเรียนดีขึ้น

2. ช่วยสร้างทัศนคติที่ถูกต้องให้กับผู้เรียนและทำให้มีความเชื่อถือและศรัทธาต่อผู้สอนมากขึ้น นอกเหนือจากการให้นักศึกษามีโอกาสซักถาม ได้เห็นของจริง และซาบซึ้งในเรื่องที่เรียน

กล่าวโดยสรุป อุปกรณ์การสอนมีหลายประเภทและช่วยให้การเรียนการสอนโดยทั่วไปมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

Wotruba and Wright (1975) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอนไว้ว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อการเรียนการสอนมีอยู่ 6 องค์ประกอบคือ

1. ทัศนคติของอาจารย์ที่มีต่อนักศึกษา
2. วิธีสอน
3. ลักษณะบุคลิกภาพของอาจารย์
4. บรรยากาศในชั้นเรียน
5. อุปกรณ์การสอน
6. ทัศนคติของอาจารย์ต่อวิชาที่สอน

วิจิตร ศรีธำณ (2518) กล่าวไว้ว่า การเรียนการสอนจะดีหรือไม่ขึ้นกับปัจจัยต่างๆ เช่น ระบบการวัดผลที่มีประสิทธิภาพ ระบบบริการห้องสมุด ห้องพยาบาล ศูนย์เอกสาร ศูนย์หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา ทัศนศึกษา และเทคโนโลยีใหม่ๆ สิ่งเหล่านี้ จะช่วยทำให้ผู้เรียนสนใจที่จะเรียน ทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนจดจำได้นานอีกด้วย การขาดอุปกรณ์การสอนจึงเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนไม่บรรลุตามเจตจำนงของการศึกษา

สภาพแวดล้อมทางการบริหาร

ปวย อึ้งภากรณ์ (2517) ได้เสนอแนะว่า ในการบริหารสถาบันระดับอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น ควรมีปัจจัยที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. มีนักศึกษาที่มีสติปัญญาพื้นฐานดีพอสมควร
2. มีนักศึกษาที่มีความชอบในสาขาที่ตนเรียน
3. มีอาจารย์ดีพอ และมีอาจารย์ประเภทประจำมากพอเมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษา
4. มีบรรยากาศอันเหมาะสมสำหรับเป็นสำนักศึกษาและวิจัย
5. มีวิธีการสอนที่ส่งเสริมให้วิชาความรู้ ความคิดแตกฉาน ไม่ใช่ส่งเสริมแต่การท่องจำ
6. มีการประสานงานระหว่างสาขาวิชาการต่างๆ เพื่อให้เกิดความรอบรู้ทั้งภายในและ

ภายนอกวิชาที่ศึกษา

7. มีระบบบริหารที่ดี และมีประสิทธิภาพ
- นอกจากนั้น ระบบบริหารของมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพ ควรมีลักษณะดังนี้
1. ผู้บริหารในตำแหน่งสำคัญมีคุณวุฒิ และสามารถอุทิศเวลาปฏิบัติงานได้มากพอ
 2. การควบคุมการบริหาร และการวางนโยบายเป็นไปโดยหลักประชาธิปไตย
 3. ระบบบริหารสนับสนุนความก้าวหน้าทางวิชาการ
 4. การเงินคล่องตัว
 5. การบริหารงานบุคคลเหมาะกับบุคคลประเภทอาจารย์

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2525) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารไว้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารใช้เพื่อให้สถาบันนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้ในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ถ้าระบบเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้แก่นักศึกษานึกคิดการพัฒนา ระบบบริหารที่ดีจะต้องให้สถาบันมีอิสระในการดำเนินงาน การตัดสินใจหรือแก้ปัญหาในการบริหาร ผู้บริหารควรยึดถือเอาประโยชน์ในทางวิชาการเป็นหลัก ไม่ควรถือผลประโยชน์ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือเฉพาะพวกของตน ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่เข้าใจถึง หลักการบริหาร หลักการอุดมศึกษา นอกจากนี้

ในการบริหารต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง ทั้งในด้านตัวบุคคล บรรยากาศในสถาบัน สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ต่างๆ

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530) ได้กล่าวถึงเรื่อง การบริการนักศึกษาไว้ว่า เป็นการช่วยเหลือนักศึกษาให้ได้รับประโยชน์จากการศึกษาในสถานศึกษาอย่างเต็มที่ งานบริการเป็นงานที่มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยจัดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักศึกษาโดยส่วนรวม ในด้านชีวิตความเป็นอยู่ และการศึกษาเล่าเรียน โดยทั่วไปแล้วการบริการต่างๆ ที่สถานศึกษาควรจัดให้มีขึ้น คือ บริการห้องสมุด บริการแนะแนว บริการสุขภาพ บริการร้านอาหาร และร้านค้าสหกรณ์

สภาพแวดล้อมทางด้านอาคารและสถานที่

Seagers (1961) ได้ให้ความเห็นว่า ลักษณะของการวางผังสถานที่ที่ดี ควรเป็นดังนี้

1. ต้องอยู่ในที่ขนาดกว้างขวางพอเหมาะกับโครงสร้างปัจจุบัน และขยายได้ในอนาคต
2. ตั้งอยู่ในสถานที่ปลอดภัย สวยงาม และสามารถใช้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมกลางแจ้ง และนันทนาการ ได้มากที่สุด

3. ต้องสามารถเปลี่ยนแปลงได้ เพื่อให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมอนาคต

4. จัดส่วนที่มีเสียงอึกทึกและส่วนที่สงบเงียบให้แยกจากกัน

5. ควรตั้งอยู่ที่ที่ก่อให้เกิดปัญหาการจราจรน้อยที่สุด

6. ระบบจราจรในสถานศึกษา ควรแยกเป็นทางรถยนต์ รถจักรยาน และทางเดินเท้า

7. ควรคำนึงถึงการระบายอากาศ และแสงสว่างให้เป็นไปตามธรรมชาติ

8. ต้องสร้างด้วยวัสดุที่เลือกสรรมาอย่างดี ทนทาน และราคาไม่แพงเกินไป

9. ภายในอาคารควรมีอุปกรณ์การเรียนการสอนให้สมบูรณ์ ใช้ประโยชน์ได้มาก

Astin (1968) ได้กล่าวถึง สภาพแวดล้อมทางอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกของสถาบันอุดมศึกษาไว้ว่า โดยปกติหมายถึงที่พักของนิสิต ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกัน โดยตรงต่อการดำรงชีวิต หรือต่อการเรียนการสอนในสถาบัน นอกจากนั้นยังรวมถึงสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะทำให้เกิดความสะดวกสบายต่าง ๆ ภายในสถาบันด้วย เช่น สภาพเมือง ชุมชนที่อยู่รอบ ๆ สถาบัน สภาพทางภูมิศาสตร์ของสถานที่ตั้งสถาบัน ซึ่งลักษณะทางอาคารสถานที่ของสิ่งเหล่านี้ จะมีผลต่อความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาด้านต่าง ๆ ของนิสิต ดังนั้น สภาพแวดล้อมทางอาคารสถานที่ อาจแบ่งออกเป็น 1) สถานที่ตั้ง 2) บรรยากาศของชุมชนรอบสถาบัน 3) สภาพทางภูมิศาสตร์ของสถาบันและเมืองที่สถาบันตั้งอยู่ 4) สถานที่พักของนิสิต

สุพิชญา ชีระกุล และคนอื่นๆ (2523) ได้กล่าวถึง การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนการสอนนั้น สภาพของโรงเรียนและห้องเรียน ต้องถูกหลักวิชา โดยพิจารณาถึงทิศทางลม แสงสว่าง สี การระบายอากาศ และความสะอาด ตลอดจนความเหมาะสมกับขนาดของผู้เรียน มีบริเวณที่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและมีความยืดหยุ่นได้ ควรมีการเปลี่ยนสถานที่บ้าง เพื่อช่วยสร้างความรู้สึกรักที่มี ช่วยทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่าย

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530) ได้กล่าวถึงอาคารสถานที่ไว้ว่า อาคารสถานที่สะอาด มีระเบียบ ถูกหลักและสอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอยย่อมแสดงถึงความสามารถทางการบริหารสถาบันในการหาทรัพยากรด้านการอำนวยความสะดวกให้แก่การเรียนการสอน การค้นคว้า และสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยแก่ผู้คนอีกด้วย ดังนั้น การที่ห้องเรียน ห้องทำงานเพียงพอ และมีสถานที่ดี ย่อมส่งเสริมสมรรถภาพการทำงานของคนในสถาบันนั้น ๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ของนักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจสำหรับผู้บริหาร จังหวัดสมุทรสาคร นั้น ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันต่อสถาบัน พบว่ามีนักการศึกษาให้ความสนใจน้อย ส่วนใหญ่จะมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ต่อองค์กรมากกว่า ดังนั้น เอกสารและงานวิจัยที่รวบรวมได้ส่วนใหญ่ จึงเป็นความผูกพันต่อองค์กรและเชื่อมโยงไปสู่ความผูกพันต่อสถาบัน โดยมีแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันต่อสถาบัน ประมวลได้ดังนี้

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ

วชิระ ขาวหา (2534) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันต่อสถาบันของนิสิตคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิเคราะห์พบว่า นิสิตคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยภาพรวมทั้ง 6 วิทยาเขต มีความผูกพันต่อสถาบันอยู่ในระดับค่อนข้างสูง นิสิตคณะวิทยาศาสตร์ที่มีอายุมาก (สูงกว่า 21 ปี) มีความผูกพันต่อสถาบันสูงกว่า นิสิตคณะวิทยาศาสตร์ที่มีอายุน้อย (ต่ำกว่า 21 ปี) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นิสิตที่ได้รับคัดเลือกเข้าศึกษาในประเภทโควตาพิเศษ มีความผูกพันต่อสถาบันสูงกว่านิสิตที่ได้รับคัดเลือกเข้าศึกษาในประเภทสอบคัดเลือกรวมของทบวงมหาวิทยาลัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นิสิตที่ศึกษาอยู่ในต่างวิทยาเขตกัน มีความผูกพันต่อสถาบันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และปัจจัยทั้ง 4 กลุ่ม คือ ปัจจัยด้านตัวนิสิต ปัจจัยด้านความพึงพอใจสภาพแวดล้อม

สถาบัน ปัจจัยด้านบูรณาการทางวิชาการ และปัจจัยด้านบูรณาการทางสังคม มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อสถาบันของนิสิตคณะวิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

อุไร ทะนนท์ (2536) ได้ศึกษาเรื่องความผูกพันของนักศึกษาต่อคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ชั้นปีที่ 4 ประจำปีการศึกษา 2535 และศิษย์เก่า ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2534 มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของคณะศึกษาศาสตร์ ในด้านการบริหารและการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีความผูกพันต่อคณะศึกษาศาสตร์ไม่แตกต่างกัน สำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ที่จัดสอนต่างคณะกัน มีความผูกพันต่อคณะศึกษาศาสตร์ไม่แตกต่างกัน และปัจจัยองค์การ ได้แก่ การบริหารทั่วไป กิจกรรมนักศึกษา การให้บริการนักศึกษา อาคารสถานที่ คุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอน วิธีสอน การวัดผลและประเมินผลการศึกษา และสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้สอนกับนักศึกษา มีความสัมพันธ์กับความผูกพันของนักศึกษาต่อคณะศึกษาศาสตร์

สมหมาย ศรีทรัพย์ (2543) ได้ศึกษาความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหงของข้าราชการสาย ข ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการสาย ข มหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ระยะเวลาปฏิบัติงาน ลักษณะสายงานที่ปฏิบัติ ระดับตำแหน่งหน้าที่ และระดับตำแหน่ง (ซี) ต่างกัน มีระดับความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับมากทุกระดับตัวแปร ยกเว้นกรณีข้าราชการที่มีลักษณะสายงานที่ปฏิบัติเกี่ยวกับนักเอกสารสนเทศ จะมีความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับมากที่สุด และข้าราชการสาย ข มีความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง อยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านความรู้สึภกภาคภูมิใจที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัย ด้านความห่วงใยในอนาคตของมหาวิทยาลัย ด้านความต้องการดำรงความเป็นสมาชิกในมหาวิทยาลัย ด้านการปกป้องชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย และด้านการใช้ความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อความสำเร็จของมหาวิทยาลัย

อัจฉรา ลีมวงษ์ทอง (2543) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันต่อสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาเขตบพิตรพิมุข มหาเมฆ พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยหลักทั้ง 5 ด้าน กับความผูกพันต่อสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาเขตบพิตรพิมุข มหาเมฆ โดยมีปัจจัยหลักด้านเหตุจูงใจในการเข้าศึกษา ด้านทัศนคติต่อสถาบัน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยด้านความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมสถาบัน ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยด้านการพัฒนาทางวิชาการ ไม่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ดวงรัตน์ โพร้เงิน (2544) ได้สำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาโครงการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรประจำการ (กศ.บป.) ที่มีคุณภาพการศึกษาของสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา พบว่านักศึกษาโครงการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรประจำการ (กศ.บป.) มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยกับกระบวนการของระบบจัดการศึกษามีคุณภาพ และเห็นด้วยว่าในทุกงานมีคุณภาพนักศึกษาที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการของการจัดระบบการศึกษาของสถาบันที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของต่างประเทศ

Spady (1971) ได้ศึกษาและสรุปผลว่าปัจจัยที่ทำให้นักศึกษามีความผูกพันต่อสถาบัน ได้แก่ ภูมิหลังทางครอบครัว ศักยภาพทางวิชาการ ความสอดคล้องกับปทัสถาน การได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากเพื่อน การพัฒนาทางสติปัญญา เกรดที่ได้รับ ความพึงพอใจสถาบัน และความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลทั้งทางตรงหรือทางอ้อมต่อความผูกพันต่อสถาบัน

Tinto (1975) ได้สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อสถาบันว่ามีอยู่ 2 ด้าน คือ ปัจจัยด้านคุณลักษณะภูมิหลังของนักศึกษา ได้แก่ ภูมิหลังด้านครอบครัว คุณลักษณะประจำตัว และประสบการณ์ทางการศึกษาก่อนเข้าสถาบันอุดมศึกษา ส่วนอีกด้านหนึ่งคือ ปัจจัยด้านบูรณาการในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ การเกิดการพัฒนาทางวิชาการ และความสัมพันธ์ทางสังคม ปัจจัยเหล่านี้ มีอิทธิพลโดยตรงหรือไม่ก็โดยอ้อมต่อความผูกพันสถาบันของนักศึกษา

Locklin (1976) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัย 4 แห่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบาย กฎ ระเบียบ การบริหารสถาบัน และการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานในการปกครองของสถาบันที่ส่งผลกระทบต่อนิสิต พบว่า ในมหาวิทยาลัย 2 แห่ง ที่ให้นิสิตเข้าร่วมกิจกรรมการบริหารอย่างเต็มที่จะมีกฎ ระเบียบ รวมทั้งนโยบายทางด้านสังคม นโยบายทางด้านวิชาการไม่เคร่งครัด การปกครองนิสิตก็ทำได้ดี ข้อเสนอแนะของนิสิตจะได้รับการสนองตอบจากครูอาจารย์เป็นอย่างดี อาจารย์และนิสิตได้ร่วมกันถกเถียง อภิปรายเกี่ยวกับปัญหาทางการเมือง และการศึกษา ได้มากกว่ามหาวิทยาลัยอื่นที่นิสิตมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมด้านบริหารการศึกษาแต่เพียงเล็กน้อย หรือบางส่วน

Nora (1987) ได้สรุปผลการวิจัยไว้ว่า การส่งเสริมสนับสนุนจากบิดา มารดา ครูอาจารย์ ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาและบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมีผลโดยตรงต่อการคงอยู่ และการออกจากสถาบันก่อนการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา

Bean (1980) ได้ทำการวิจัยและสรุปว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อสถาบันของนักศึกษาประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านภูมิหลังของนักศึกษา ปัจจัยด้านสถาบัน และปัจจัยสอดแทรกคือ ความพึงพอใจสถาบัน พร้อมทั้งสรุปว่า ความผูกพันต่อสถาบันเป็นตัวแปรสำคัญที่สุดที่ใช้อธิบายการออกจากสถาบันก่อนสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา

Getzlaf et al. (1984) ได้ศึกษาการ ออกจากมหาวิทยาลัยก่อนสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่มหาวิทยาลัยวอชิงตันสเตท เมื่อปีการศึกษา 1978 พบว่า นักศึกษาที่ออกจากมหาวิทยาลัยก่อนสำเร็จการศึกษามีความสามารถทางวิชาการ บุคลากรทางวิชาการ ความผูกพันต่อเป้าหมายทางการศึกษา และบุคลากรทางสังคมต่ำอย่างมีนัยสำคัญ และสรุปได้ว่าการไม่มีความผูกพันต่อสถาบันทำให้นักศึกษาออกจากสถาบันก่อนสำเร็จการศึกษา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved